

INTERVIEW

‘Patiënten en maatschappij zijn beter af met tbs-systeem’

Een patiënt van de Van Mesdagkliniek in Groningen mishandelde onlangs in het Sterreboos tijdens verlof een jonge vrouw. Een drama, ook voor de kliniek. Toch gelooft behandelcoördinator Tina Hannemann heilig in het tbs-systeem.

INA REITZEMA

‘Wij doen ons uiterste best. Maar het is een illusie om te denken dat er nooit iets misgaat met een tbs-patiënt.” Behandelcoördinator Tina Hannemann van de Van Mesdagkliniek in Groningen gelooft heilig in het tbs-systeem. Want daarmee wordt volgens haar erger voorkomen.

De kritiek die de kop opsteekt zodra zich een incident met een tbs'er voordoet, is in haar optiek vaak ongefundeerd. „Vooropgesteld: het gaat zelden mis. Wat is het alternatief? Niks doen en iemand, als zijn straf erop zit, zo buiten de gevangenis zetten? We praten over mensen die een ernstig (gewelds)delict hebben gepleegd waarbij een psychische stoornis een rol heeft gespeeld. De kans op herhaling is groot.”

Ze kan het niet vaak genoeg zeggen: het is voor de maatschappij veel veiliger als deze misdadigers – moordenaars, verkrachters en overvallers met aandoeningen als autisme, een persoonlijkheidsstoornis of met een laag IQ – na het uitzitten van hun straf in een tbs-kliniek worden begeleid bij hun terugkeer naar de maatschappij. „Deze mensen hebben hulp en behandeling nodig. Ze kunnen ander gedrag aanleren. Tbs werkt”, zegt Hannemann stellig.

De recidivecijfers ondersteunen haar betoog. Een kleine 30 procent valt binnen vijf jaar na het afsluiten van de behandeling terug. „Dat is nadat ook de begeleiding buiten is beëindigd. Iemand is dan al gauw een jaar of negen niet meer in behandeling bij de kliniek.” Ter vergelijking: het gevangeniswezen kent een recidive van ruim 50 procent.

De beeldvorming over tbs en de forensisch psychiatrische centra is vaak veel te negatief, zegt Hannemann. „Alsof we zomaar wat doen. Dat steekt. We doen ons werk naar eer en geweten. Misstappen van patiënten krijgen veel aandacht in de media, waardoor bij het publiek het

Tina Hannemann is behandelcoördinator van de Van Mesdagkliniek in Groningen. FOTO'S CORNÉ SPARIDAENS

idee ontstaat dat het vaak gebeurt. 'Jullie laten ze ook maar zo los rondlopen', wordt dan vaak gezegd. Dat klopt niet.”

Landelijk gaan tbs'ers jaarlijks 50.000 keer 'naar buiten'. In de Groninger kliniek gaat het om driehonderdvijftig verlofbewegingen per week. „Dat gaat bijna altijd goed.” Een tbs'er mag pas buiten de kliniek als het recidivegevaar nihil wordt geacht. De eerste keren gebeurt dat onder begeleiding van beveiligers. Verlof wordt langzaam uitgebouwd. „Alles gaat heel stapsgewijs. Om te toetsen of het verantwoord is de volgende stap te zetten.”

Recidive komt vrijwel nooit voor tijdens de behandeling, benadrukt Hannemann. Maar soms gaat het toch mis. Zoals in september in het

‘Mensen kunnen ander gedrag aanleren. Tbs werkt’

Sterreboos, om de hoek van de kliniek. Een patiënt uit Van Mesdag vergreep zich tijdens onbegeleid verlof aan een jonge vrouw. Hij zit vast op verdenking van poging tot doodslag en poging tot verkrachting. „Vreselijk. Zoiets hakt er bij ons ook in. Het heeft grote impact op het behandelteam, vooral bij de direct betrokkenen. Maar ook bij andere klinieken. De forensische wereld is klein.”

Tbs-weigeraars

Het fenomeen tbs-weigeraars stuit op veel onbegrip in de maatschappij. Bij het grote publiek wil het er niet in dat iemand als de moordenaar van Anne Faber geen tbs had. Hij was eerder veroordeeld voor de brute verkrachting van twee jonge vrouwen, maar weigerde destijds mee te werken aan onderzoek naar zijn psychische gesteldheid.

In 2016 weigerde 43 procent van de verdachten die door de rechter naar het Pieter Baan Centrum (PBC) werden verwezen medewerking aan het

onderzoek. Om de rechter toch van zoveel mogelijk informatie te voorzien, is op het PBC een afdeling gestart voor moeilijk onderzoekbare mensen. Hier worden verdachten extra gestimuleerd om deel te nemen aan gesprekken met onderzoekers en het dagprogramma. Hierdoor kunnen deskundigen toch veel onderzoeksvragen over de psychische gesteldheid en persoonlijkheid van een verdachte beantwoorden. In veel gevallen resulteert dit alsnog in een compleet rapport.

Na het incident is de Van Mesdagkliniek een intern onderzoek gestart. „We willen weten: hebben we mogelijk signalen gemist?” Vanwege het beroepsgeheim wordt nooit informatie gegeven over patiënten of hun behandeling. Ook de uitkomst van het onderzoek wordt niet gecommuniceerd met de buitenwereld. „Het heeft geen zin een schuldige aan te wijzen, als die er al is. Het gaat erom dat we kritisch kijken naar ons handelen, zodat we dit mogelijk een volgende keer kunnen voorkomen”, aldus Hannemann.

In de veertien jaar dat de psycholoog en psychotherapeut verbonden is aan de Van Mesdagkliniek, heeft zich daarbuiten enkele keren een incident voorgedaan met een tbs'er. Hannemann werkt veel met patiënten met een persoonlijkheidsstoornis, bij wie vaak in de prille kindertijd al veel is misgegaan. „Omgaan met deze problematiek is een hele uitdaging. Mooi werk, maar ook zwaar. Het gaat niet om de makkelijkste mensen. Ze zijn vaak negatief en verwijtend. Je moet stevig in je schoenen staan en heel duidelijk je grenzen stellen.”

Hannemann begeleidt patiënten naar zelfstandig wonen. Hun interne behandeling is dan zo goed als klaar. „Het geeft heel veel voldoening als je ziet dat het patiënten lukt hun leven opnieuw in te richten. We begeleiden ze op alle fronten: wonen, werken, vrije tijd en fi-

nanciën. Zodat iemand een aanvaardbaar en veilig maatschappelijk bestaan kan opbouwen.” Lang niet alle tbs'ers komen aan dat doel toe. Een grote groep gaat na de interne behandeling onder begeleiding wonen bij een GGZ-instelling.

De intensieve begeleiding door een team van experts en hulpverleners is duur. Een tbs-behandeling in een forensisch psychiatrisch centrum kost per dag ruim 500 euro. „Maar het kost ook veel geld als iemand zo op straat wordt gezet en de fout in gaat. En dan zijn er ook nog nieuwe slachtoffers te betreuren. Patiënten en de maatschappij zijn beter af met tbs.”

